

izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino
vred in v Mariboru s
pošiljanjem na dom
za celo leto K 5.—
za pol leta „ 2.60
za četrt leta „ 1.30

Naročnina se pošilja
upravnistvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-
kovnega društva do-
bivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 12 h, dvakrat 18 h,
trikrat 24 h.

Štev. 12.

V Mariboru, dne 24. marca 1898.

Tečaj XXXII.

Vabilo k naročbi.

*Z mesecem marcijem poteklo je naročni-
kom četrletnikom naročilo. Prosim torej,
naj se podvzajo nadalješnjo naročnino
dopostati, da se jim dopošiljanje lista ne
pretrga ali ustavi. List stane do 1. julija
65 kr., do 1. oktobra 1 fl. 30 kr. in do
konca leta 1 gld. 90 kr. — Naročnina,
nova in zastala, naj se nam pošlje po
poštnih nakaznicah.*

Upravištvo.

Iz državnega zbora.

Gauč in Thun.

Po preteku nekoliko več kakor treh
mesecev se je dne 21. marca zopet sešel
državni zbor. Našim bralcem je znano, da je
začetkoma decembra 1897 prevzel poprejšnji
paučni minister Gauč Badenijevo zapuščino
ter sestavil novo ministerstvo, obstoječe iz
samih uradnikov. Minister Gauč je veljal kot
poseben ljubljenelec presvetl. cesarja in se je
sploh sodilo, da Gauč bode ustrajal v svoji
službi dolgo časa. Toda kakor bi pihnil:
Gauč je zginil s pozorišča in grof Franc
Thun je postal pred nekaterimi dnevi mini-
sterski predsednik.

Zakaj je moral odstopiti Gauč? Uzrokov
je več. Prvič ni imel zaupanja prav pri
nobeni stranki državnega zbora. Drugič so
sprevideli Ogrji, da Gauč ni sposoben mož,
ki bi mogel napraviti pogodbo med Avstrijo
in Ogersko. Govori se torej, da so Ogrji pri-
tiskali na krono, naj odstrani Gauča. Tretjič
je napravilo slab utis na vzgoraj, da so nemški

visokošolci pred nekaterimi tedni strahovali
slovanske dijake in je Gauč pokazal v celi
tej zadevi premalo energije. Predstavil se je
torej dne 21. marca grof Franc Thun kot
ministerski predsednik in svoje tovariše kot
ministre. Med temi ministri je tudi bivši
mladočeski poslanec dr. Kaizl kot finančni
minister. Kako se pač na zemlji vse spre-
minja! Pred par leti so si bili še v laséh
Mladočehi in grof Thun, kot takratni češki
cesarski namestnik, ki je vsled ropotanja
Mladočehov moral odstopiti. Danes sta si pa
Thun in Mladočeh Kaizl najboljša prijatelja!
Vprašanje je, kako dolgo bo trajalo to pri-
ateljstvo? Enako nam je nerazumljivo, kaj
dela v družbi Mladočehov trgovinski mini-
ster, nemški liberalci dr. Bärnreither. Dozdeva
se nam, da Thunovo ministerstvo je pono-
vitev Windischgrätzovega koalicijskega mini-
sterstva, ki se tudi ni moglo dolgo vzdrže-
vati, ker je bilo v njem premnogo razno-
vrstnih, da, po svojih načelih nasprotnih
si oseb.

Volitev predsednika.

Ko se je dne 21. marca o polu dva-
najsti uri začelo zborovanje, pokliče mini-
sterski predsednik Zurkana kot najstarejšega
poslanca, naj prevzame predsedstvo ter naj
izvrši izvolitev predsednika državnemu zboru.
Zurkan je pravoslaven duhovnik in šteje nad
80 let, pa ima še kaj čvrst glas in je rešil
svojo nalogo prav dobro. Izmed 244 oddanih
glasov je bilo 41 praznih, 195 glasov je dobil
dr. pl. Fuchs. Nemški liberalci, kakor se danes
imenujejo, nemški naprednjaki in nemški na-

rodnjaki, potem krščanski socijalisti se niso
udeleževali glasovanja.

Med novimi poslanci smo med odda-
janjem glasovnic zapazili nekatere po imenu
že znane može, kakor poljskega duhovnika
Stojalovskega. Ta mož je že precej prileten,
je bil nekaj časa nasproten katoliški cerkvi,
pa se je s sv. sveto cerkvijo zopet spravil in
je prišel zdaj v državni zbor. Nekaj somiš-
ljenikov je imel že poprej v državnem zboru,
ki so bili zlasti udom krščanske slovanske
narodne zveze prav prijazni. Mogoče, da pri-
stopijo k naši zvezi, v kateri smo ostali
Slovenci (15), Hrvati (11), Rusini (7) in Čeh
dr. Stojan.

Novi predsednik dr. pl. Fuchs je zelo
prikupljivega obnašanja, izvrsten pravdo-
slovec in ga spoštujejo vse stranke državnega
zbora. S to izvolitvijo smemo tudi mi Slo-
venci biti prav zadovoljni, ker dr. Fuchs želi,
da se vsem narodom v Avstriji pravica deli.
Gg. kateketom naj še naznamim, da je ravno
dr. Fuchs pretečeno leto pregledal predlog
slovenskega poslanca, predno se je zbornici
predložil, kako se naj uravna kateketična
nagrada, ter ga posebno odobral.

Ko so suroveži Schönererjanci čuli, da
je dr. Fuchs izvoljen v predsednika, so začeli
kričati, rekoč: «Ta državni hudodelnik spada
v ječo! V ječo z njim!» Kričali so v enomer
tudi med govorom, v katerem se je novi
predsednik zahvalil za zaupanje in prosil za
podporo vseh strank ter zaklical živio presv.
cesarju. Veselo znamenje, da so ti divjaki
bili osamljeni. Obljubili so pa, da hočejo raz-
bijati in kričati tako dolgo, dokler bo pred-

Listek.

Od doma.

(Piše posestnik J. K. Primurski).

IV. Srečno smo potniki dospeli v Ma-
rijino Celje. To je trg, ki šteje nekaj čez
sto hiš, in malone polovica istih so gostilnice.
Nas romarjev je bilo čez tisoč oseb, in vsi
smo lahko prišli pod streho. Kolikor sem imel
priložnost opazovati prostore, bili so vsi za
ptujce čedno oskrbljeni, postelje snažne; teh
je po nekaterih hišah po petdeset in še več.
Za ležišče si plačal po 6 ali 10 kr., pa tudi
po okoliščinah dražje. Postrežba se je sicer
marsikateremu zdela predraga, ali v resnici
draga bila ni, če pomisliš, kako daleč da se
morajo živila privržati v to od sveta od-
daljeno okolico med težko pristopnimi gorami.

V obližju trga, v obližju slovečega sve-
tišča Marijinega zelenijo travniki, opaziš pa
tudi njive, ali največ vidiš gozda, in sicer
šilovja t. j. smreka, bor, mecesen, tako pač
sploh po tamošnjih planinah. Zgodovina tega
kraja je stara okoli sedem sto let, sega v
dvanajsto stoletje. Tistokrat si je po tamošnjih
še neobdelanih in samotnih krajih iskalo lju-
bega kruha že veliko ljudij. Nikjer blizu ni
bilo cerkve, kamor bi reveži drvarji zamogli

hoditi k službi božji. O razmerah se je zve-
delo v benediktinskem samostanu pri Sv. Lam-
bertu, in opat Oton je leta 1157. med drvarje
odposlal misijonarit petero menihov iz reda
sv. Benedikta. Ti redovniki so v planinah
službovali kot duhovniki in učitelji. Iz samo-
stana so bili s seboj vzeli kip, t. j. iz lipo-
vega lesa izrezano podobo, ki je predstav-
ljala prebrazeno Devico Marijo. Okoli tega
kipa so so zbirali tistokrat menihi in drvarji;
ravno tisti kip se nahaja dandanes v kape-
lici sredi cerkve v Marijinem Celju. Pri tem
kipu se od leta do leta zbira tisoč in tisoč
častilcev Marijinih, okoli njega smo se zbrali
dne 11. avgusta tudi mi stajarski Slovenci.
Kip so misijonarji imeli shranjen, kakor so
pač mogli pripraviti, v lesene bajtici. To je
bila prvotna cerkvice. Henrik, mejni grof
Moravski, je okoli lesenjače dal postaviti ka-
menito še zdaj stoječo kapelico, okoli kape-
lice pa je pozidal prostornejšo cerkev. Pred
šeststo leti je kralj Ljudovik to cerkev, ker
je za število obiskovalcev bila že pretesna,
dal podreti ter namesto nje povzdigniti novo
prostornejšo stavbo. Temeljni kamen za se-
danjo hišo božjo pa so položili leta 1644.

Kakor je to pri romarjih navada, smo
tudi mi, kar nas je prišlo od Mure in Drave
in Save, v cerkev se podali skupno in slo-
vesno. Oskrbeli smo si sveče. Potem smo se

zbrali na trgu blizu cerkve. Iz iste se je pri-
nesel med nas kip, ki predstavlja prebrazeno
Devico Marijo. Pridružila se nam je tudi godba.
Začeli smo se pomikati v procesijo. Se zvo-
nika so nas pozdravljali veličastni glasovi
zvonov. Moleč in prepevajoč smo prekorakali
štirideset stopnjic, od tega torišča bilo je
treba vsakemu storiti še kakih trideset ko-
rakov in stopil je v cerkev, v svetišče Ma-
rijino. S svetim strahom smo se od vhoda
po levej ladji gibali naprej proti prednjemu
oltarju in odtod po drugostranskej ladji.
Krenili smo proti Marijini kapelici, ki stoji
na sredini hrama božjega. Tukaj smo bili pri
večernicah. In po svetem opravilu se nam
je oznanil vzpored za drugi dan.

Sledečega jutra so že od štirte ure naprej
božjepotniki vzprejemali sakramenta sv. po-
kore in presv. Rešnjega Telesa. Ob devetej
uri pa smo imeli svečano sv. mašo v Mari-
jini kapeli. Potem je bila pridiga. Govorili so
č. g. dr. A. Medved, gimnazijski profesor v
Mariboru. Po službi božji smo romarji dobili
prosto, da smo si lahko ogledali cerkev in
njene znamenitosti.

Marijacejska cerkev ima štiri stolpe,
t. j. v pročelju tri zvonike, v ozadju pa kupolo.
Glavni vhod se nahaja pod srednjim zvo-
nikom. Tukaj na vsakej strani stoji na stebru
po jeden velikan z Marijino podobo v roki.

sedoval dr. Fuchs. Glejte te norce! Čeravno je večina avstrijskega ljudstva slovanska, so vendar izvolili poštenega katoliškega Nemca v predsednika; toda pruska Schönererjeva garda vendar ni zadovoljna. Ti ljudje bi rajši bili že danes Prusi, kakor jutri.

Predsednik dr. Fuchs je tudi omenil, da sklep, ki ga je napravil državni zbor dne 25. novembra 1897, da se imajo kričaći, če treba, tudi s silo zapoditi iz državnega zbora, ni zdaj več veljaven. Toda oglašili so se k besedi dr. Pergelt, dr. Steinwender, grof Stürgkh, socijalni demokrat Daszynsky, Wolf, dr. Lueger in Schönerer, ki so izrekli v imenu tovarišev, da dne 25. novembra se ni napravil veljaven sklep, da to je bilo le nasilstvo, ki se je godilo nad kričaćimi poslanci, da, Schönerer je stavil predlog, naj državni zbor izreče, da zdajšnji predsednik in takratni podpredsednik, dr. Fuchs se ima zapreti v državno ječo, ker je tudi zakrivil ta sklep. Predsednik dr. Fuchs, dobra duša, je dal glasovati o tem predlogu, jeli ga naj zaprejo v ječo. Toda izmed 400 poslancev se jih je le — pet Schönererjancev vzdignilo zanj. Schönerer pa je ves razdivjan kričal v eno mer: »Dr. Fuchs pa vendar sodi v ječo«. Ali nihče se ni zmenil za to krokanje divjega pijanca.

Thunov program.

Slednjič se je oglašil k besedi novi ministerski predsednik grof Thun. Moža sodijo kot prav pametnega in srčnega, če tudi ne kot posebno učenega. Prebral nam je načrt, po katerem želi vlada postopati. Držal se bo teh-le vodil: 1) Želi, naj državni zbor mirno deluje na blagor vsem avstrijskim narodom. Tega mirnega sodelovanja je posebno zdaj treba, ko se mora skleniti pogodba z Ogersko. 2) Njegova vlada hoče skazovati pravico vsem narodom ter skrbeti, da se olajšajo bremena vsem stanovom in je imenoval med temi tudi kmete. Res lepe besede! A takih besed smo slišali že mnogo! Nato so se oglašili mnogi poslanci k besedi: dr. Steinwender, dr. Pergelt, Zeller in Wolf, ki niso zadovoljni z besedami ministerskega predsednika. Po njihovem mnenju bi bil moral novi ministerski predsednik odpraviti strašne krivice, ki se godijo Nemcem vsled jezikovnih naredb, potem bi se dalo govoriti dalje v blagor ljudstva. Wolf je rekel: »Dokler ne bo nemščina državni jezik, tako dolgo ni mira v Avstriji«. Sklenilo se je torej, da se je v naslednji seji — v sredo — vršil razgovor o programu (načinu vladanja) nove vlade.

Ta dva kipa predstavljata zgoraj imenovana moža, namreč mejnega grofa Henrika, ki je na Moravskem vladal okoli leta 1200., in kralja Ljudovika. Oba vladarja sta pripomogla največ, da je Marijino Celje zaslovelo. Moravski grof Henrik pa njegova soproga sta bila hudo vžbolela. V svojih križih sta prosila za pomoč Marijo. Ta prošnja ni ostala brez uspeha. Nanaglomata sta oba ozdravela popolnoma. Po posebnem naročilu božjem sta se prišla zahvaljevat na Štajarsko, v planinski kraj, ki danes slovi pod imenom Marijino Celje. Tudi kralj Ljudovik je leta 1363. iskal pomoči pri Mariji; ta mu dala pogum, da je z 12.000 svojih vojakov upal iti nad grozovite Turke, katerih je po številu petkrat več prihrumelo na Ogersko, in sovražnika je srečno premagal. V zahvalo je Ljudovik s svojimi vojniki potem šel na božjo pot v Marijino Celje. Mejni grof Henrik in kralj Ljudovik, ki sta kraj obiskala in tam cerkve zidala, torej zaslužita, da še sedaj pri cerkvi stojita v podobi in romarjem takorekoč govorita: »V potrebah zatekajte se za pomoč k Mariji, ki je pomagla nama, ona tudi vaših priporočil ne bode puščala v nemar«.

Smešnica. Žena: »Zelje kaj rada jem, na zelji bi smrt pojela«. — Mož: »Le jej, stara, le jej, saj ti ga privoščim!«

Deželna viničarska šola v Slovenskih goricah.

Glavni vir dohodkov prebivalcem Spodnjega Štajarja je vino. Vzemimo, da ima kmet vinograd, ki meri 2 orala. Če ga pošteno obdeluje, mu mora dajati pri našem starem trsu povprek na leto po 13 polovnjakov vina, ki je vredno, liter po 20 kr., 735 gld. Čistega dobička ostane pa, ako odračunimo za obdelovanje, dačo in druge potrebe 400 gl., 335 gld. Ali ni to lep dohodek? Če cenimo vinograd na 2000 gld., se obrestuje glavnica po 16—17%. Nese li živinoreja, ali sadjarstvo, ali gozdarstvo toliko? Zato se ni čuditi, da se je vinarstvo po Spodnjem Štajarju tako razširilo; danes je z vinsko trto porastlih nad 40.000 oralov. Od vinogradov je v prvi vrsti zavisno blagostanje večjega dela Spodnjega Štajarja; z njimi se večina Slovencev dviga, z njimi pa tudi pada. Zatorej pa nam bodi, kjer bivamo v vinorodnih krajih, glavna skrb za vinograde!

Vladi, ki tirja davek, je dolžnost, da podpira ljudstvo v pridelovanju pridelkov, vzlasti glavnih, in sicer s tem, da snuje strokovne šole, oskrbuje boljše vrste, da uravnava davek po dohodkih, da daja po potrebi brezobrestna posojila itd. »No, vlada stori vse to«, utegne se nam reči: »v Mariboru imate vinarsko in sadjarsko šolo, deželne trsnice vam prodajajo za mal denar najlepše amerikance, davek se mu zniža, kdor ima trsno uš, in brezobrestno posojilo dobi, kdor začne napravljati ameriški vinograd«. Mi pa pravimo: »To je vse res, ali večina teh pripomočkov pač ima vrednost le za tistega, ki ve vsake duri in o pravem času najti, ki si ve napisati prošnjo tje in tje, skratka za tistega, ki je že bolje premeten in vaje, stiskavati uradne kljuke«. Kjer so naše ljudske šole zdrave, tam si kmetje tudi vedó pomagati, in se njim godi bolje; kjer pa se ves ljubi dan mlati le blažena nemščina, tam izstopajo otroci iz šole z meglenim duhom in potrto voljo in so v praktičnem življenju reveži. »Kar pa se tiče vinarske in sadjarske šole v Mariboru«, da popolnimo svoj odgovor, »ta ne služi nam, ampak Nemcem, ker je trdo nemška; mi imamo le čast, da za njo tretjino plačujemo, t. j. 5000 gl. na leto, ker mora vsako leto 15.000 gld. deželna blagajnica dostaviti«. In ravno strokovne šole bi nam lahko bile v največjo korist. Zatorej pa je tudi Nemci tako uvažujejo. Zraven vinarske šole v Mariboru imajo še »deželno viničarsko šolo« blizu Lipnice, ki je prav praktično ustrojena. Šola ima namen odgajati dobre viničarje, ki svoj posel temeljito razumejo, in so torej vinorodnemu kraju prevelike vrednosti. Sprejemajo se vanjo viničarski fantje ter se v njej vadijo in učijo jedno leto. Vse je brezplačno, še dobi vsak nekaj na roko. Šola stane deželo na leto okoli 6000 gld. Taka šola bila bi za naš Spodnji Štajar pravi blagoslov, toda nimamo je. Nemci pa imajo še jedno tako šolo in sicer pri Mariboru, t. j. pri takozvanem grajščinskem vinogradu za ribniki. 2000 gld. daja za njo dežela, 3600 gld. pa štajarska hranilnica. Vrh tega imajo Nemci še priliko, o vinarstvu se kaj naučiti na poljedelski šoli v Grottenhofu pri Gradcu. V nobeni imenovanih šol ni slišati niti besedice slovenski, torej tudi ne moremo reči, da bi katera veljala nam. Le plačevati smemo. Mi, ki imamo nad 40.000 oralov vinogradov, nimamo niti jedne šole, Nemci, ki imajo 15.000 oralov, 4, pišemo štiri. Po vsej pravici zgrabi človeka, če to premišljuje sveta jeza, da ne ve, kaj bi na to rekel. Ko bi se nam tako dobro godilo, da bi smeli metati denar skozi okno! In koliko ga moramo zmetati vsako leto Nemcem v malho! Naj se oglasi slovenski kmet, ki se sme pohvaliti s koristjo, ki mu jo je dala recimo vinarska šola v Mariboru! Če je dal sina vanjo, se mu je narodno izneveril ali vsaj slovenščine odvalil, druge dobrote, kakor trse, drevesca pa uživa gospoda, mestna in druga, ki si svoje vinograde in sadonosnike

krasno opravlja, dočim se slovenski kmet po njih ozira z golega brega solznim očesom. Kaj naj hočemo? Ali naj zahtevamo 10 vinarskih oziroma viničarskih šol?

Nemška gospoda v Gradcu in izven Gradca! Ne bodemo toliko tirjali, ker nismo vajeni, od vas pričakovati pravičnosti. Pohlevno in ponižno prosimo, da nam ustanovite jedno viničarsko šolo, kakoršno imajo Nemci pri Lipnici, pa s slovenskim učnim jezikom nekje v Slovenskih goricah. Ali ne vidite, da gladujemo, da nam preti smrt za lakoto? Kdo bode vam plačeval vsakoletno tretjino za vaše naprave, kakor gledališče, knjižnico, razne šole: srednje, meščanske, ljudske, strokovne in za drugo, če mi nikakor več ne bodemo imeli?

Naše gg. poslance pa nujno prosimo, naj se z vso silo potegnejo, da se nam šola, za katero prosimo, dovoli! Vsakdo rad živi; živeti pa more le, ako je kruha za najhujo potrebo.

Nekoliko slovenskih vinogradnikov.

Beseda za obmejne Slovence.

V obrambo ustavnih pravic slovenskega naroda se je oglašil v kranjskem deželnem zboru dne 28. febr. poslanec Ivan Hribar ter stavil poseben predlog, kako ima vlada čuvati slov. manjšino izven Kranjske. Iz njegovega lepega govora posnamemo le nekaj in sicer to:

»Obupni vzkliki doné k nam iz sosednjih dežel. Slovenec se mora boriti tam za biti ali ne biti. Po jedni strani brezobzirni Nemec, po drugi v svojih sredstvih neizbirčni Italijan pritiskata nanj z vso močjo. V tej borbi pa je osamljen. Le dobra njegova pravica in domovinska ljubezen sta mu pomočnici. Vlada, ki bi pred vsem poklicana bila, jemati ga v zaščito in braniti ga pred nasiljem, gleda samopašnemu Neronu jednako v areno, pričakujoč morda celo, da jej zadoni nasproti Slovenstva poslednji vzklik: »Ave, morituri te salutant!«. Kaj čuda torej, ako obmejni Slovenci obračajo svoje oči zaupljivo k nam, pričakujoč, da jim iz središča Slovenije pride pomoč v nevarnem boju. In te pomoči so tembolje potrebni, ker ravno v naših dneh valovi politične strasti pluskajo tako visoko, ko še nikdar, odkar smo deležni postali ustavnega življenja«.

Pojasnil je nato g. govornik temeljito, kako se godi Slovincem izven Kranjske in Hrvtom v Istri ter sklenil:

»Dolžnost naša je torej v očigled teh dejstev bila, ko se nemški živelj zbira k odločilnemu naskoku na avstrijsko Slovanstvo, da sedaj, ko laški živelj kar besni proti Slovincem in Hrvtom v Istri, v Trstu in na Goriškem, povzdignemo svoj glas za rodne si brate, in da vlado spomnimo njene dolžnosti. Ravno te dni je objavila »Edinost« nekaj razglasov, katere so cesarske oblasti v letu 1848. izdale slovenskemu kot »državi in dinastiji zvesto udanemu narodu, na čegar hrabrost se je vedno zanašati«. Pol stoletja je preteklo od tedaj, in kaj smo doživeli? Onim, proti katerim so nas cesarski uradi leta 1848. klicali na pomoč, izročili so ravno ti uradi kasneje vso moč; dali so jim celo priliko tlačiti naš rod. Zvesti Slovenec pa je pozabljen. Ali se res hoče na vsak način vzbuditi prepričanje, da se zvestoba povrača vselej s preziranjem?

Gospoda moja! V interesu države bilo bi to obžalovati; v interesu države, katera nas bode na jugu še krvavo potrebovala. Zato pa vzdigamo svoj glas, dokler še ni prepozno, in resno pozivljamo vlado, da nas stori deležne ravnopravnosti in da nas štiti samopašnosti naših sosedov. Ako pozna svojo nalogo, ako res ni še s slepoto udarjena, storila bode to. Pot, po kateri se k temu dospé, pa jej je dana. S podobnimi sredstvi, s katerimi štiti nemško manjšino na Češkem,